

Asia: VN/8908/2021

Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä; Rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä koskevan yhtiöoikeudellisen direktiivin täytäntöönpano

Yleistä

1) Lausuntonne yleisesti esityksestä.

Esitysluonnoksen mukaan perusvalmistelussa ei ole arvioitu rajat ylittävään sulautumiseen, jakautumiseen tai kotipaikan siirtoon liittyen kaupparekisterilainsäädännön muutostarvetta (s.123).

Osakeyhtiölaissa säädettäisiin rajat ylittäviin yritysjärjestelyjen liittyvistä rekisteröinneistä, tietojen asettamisesta saataville yhteenliittämisyjärjestelmässä sekä tietojen välittämisestä jäsenvaltioihin. Näin ollen vaikuttaisi siltä, ettei lisäsääntelylle ainakaan tältä osin kaupparekisterilaissa olisi tarvetta. Voimassa olevan kaupparekisterilain 20 c §:ssä säädetään siitä, että rekisteriviranomaisen on viipymättä ilmoitettava asianosaisille Euroopan unionin jäsenvaltioiden rekistereille, kun rajat ylittävän sulautumisen tuloksena muodostettava yhtiö rekisteröidään Suomessa. Ilmoitus tehdään rekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä. Vastaava säännös on 1.8.2022 voimaan tulevassa kaupparekisterilain 20 c §:n 5 momentissa. Voimassa olevan osakeyhtiölain 16 luvun 25 §:n 3 momentin mukaan rekisteriviranomaisen on viipymättä viran puolesta ilmoitettava sulautumisen rekisteröinnistä sille ulkomaiselle rekisteriviranomaiselle, jonka pitämään rekisteriin sulautuva ulkomainen yhtiö on rekisteröity. Kun vastaava sääntely sisältyisi myös jatkossa osakeyhtiölain 16 luvun 25 §:ään, vaikuttaisi kaupparekisterilain vastaava säännös olevan tarpeeton. Tämä voidaan huomioida kaupparekisterilain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Esitysluonnoksen 17 a luvussa säädettäisiin kotipaikan siirtämisestä ja sen 20 §:ssä Suomeen siirrettävän yhtiön rekisteröimisestä ja rekisteriviranomaisen velvollisuudesta rekisteröidä kotipaikan siirto ja yhtiö siinä säädettyjen edellytysten täytyessä. Kaupparekisterilain 2 §:n 1 momentin mukaan [E]nnen elinkeinotoiminnan aloittamista tehdään rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkitsemistä varten ilmoitus, joka sisältää elinkeinonharjoittajaa ja tämän elinkeinotoimintaa koskevat perustiedot (perusilmoitus). Myös kotipaikan siirtämisestä Suomeen tehdään perusilmoitus. Kotipaikan siirron osalta lakia on tarkoitettu sovellettavan eurooppayhtiöihin, mutta jatkossa se soveltuisi myös esityksen kohteena olevaan kotipaikan siirtoon. Jotta rekisteröinti voidaan tehdä kotipaikan siirtämisen yhteydessä, edellyttää se perustamisilmoituksen tekemistä.

Esitysluonnoksen mukaan (s.130) yhtiöoikeusdirektiivin 130 artiklassa edellytetään merkintää siitä, että tehty rekisterikirjaus johtuu rajat ylittävstä sulautumisesta. Tästä voitaneen säätää kaupparekisterilain kokonaisuudistuksen yhteydessä annettavassa uudessa kaupparekisteriasetuksessa.

2) Lausuntonne vaikutusten arvioinnista.

Toisin kuin esitysluonnoksen sivulla 158 todetaan siitä, ettei ehdotuksella ole budjettivaikutuksia eikä välittömiä vaikutuksia julkiseen talouteen, edellyttää luonnoksen sivulta ilmenevät PRH:n järjestelmätekniset kustannukset 1,6 miljoonaa euroa, että ne katetaan valtion talousarviosta. PRH:n järjestelmäkehittämiseen liittyvistä määrärahatarpeista johtuen esitys tulee antaa budjettilakina osana TAE 2023 valmistelua. Valvontatoimenpiteistä aiheutuu myös kustannuksia, jotka on katettava käsittelymaksuilla ja joihin siten voi kohdistua korotustarpeita.

Esitysluonnoksen vaikutusarvioinnissa (s.161) todetaan, että [V]irasto järjestää Suomesta siirtyvien yhtiöiden osalta rajat ylittävien järjestelyjen täytäntöönpanon edellyttämän väärinkäyttö- tai petostarkoituksen tutkimisen. Kyseessä on uusi tehtävä rekisteriviranomaiselle, millä voi olla myös välillistä vaikutuksia eräiden perusoikeuksien käyttämiselle. Muutos on periaatteellinen siten, että Patentti- ja rekisterihallitus ei ole yhtiöoikeuden alalla painottunut perustamisen jälkeiseen sisällölliseen laillisuusvalvontaan. Ehdotuksessa on pyritty siihen, että tutkinta voisi olla mahdollisimman selkeä ja helposti toteutettava. Esityksen sivulla 237 on viitattu muutosdirektiivin johdanto-osaan, josta ilmenee, että tässä tarkoitettu väärinkäyttö- tai petostarkoitus liittyy ennen kaikkea työntekijöiden oikeuksien, sosiaaliturvamaksujen tai verovelvoitteiden kiertämiseen, taikka muuten rikollisiin tarkoituksiin. Hyvin tärkeänä tavoitteena on pidetty torjua pöytälaatikko- tai peiteyhtiöitä, joita perustetaan tarkoituksena välttää, kiertää tai rikkoa unionin oikeutta tai kansallista lainsäädäntöä. Käytännössä tällaisen väärinkäyttö- tai petostarkoituksen olemassaolon havaitseminen rekisteriviranomaisen toimesta on erittäin vaikeaa, koska sen asiantuntijuuteen eivät kuulu mainitut asiat. Rekisteriviranomainen voi pyytää HTSY:ltä velvoitteidenhoitoselvityksen ja toimivaltaisilta viranomaisilta tietoja, mutta koska tätä ja muiden viranomaisten suorittamaa arviota ei ole tarkoitettu poikkeuksettomaksi menettelyksi, jää valvonnan todellinen vaikuttavuus epäselväksi. Esityksen valmistelun yhteydessä on selvitetty vaihtoehtoa, että rekisteriviranomainen kuuluttaisi asian vireille tulosta, jolloin toimivaltaiset viranomaiset voisivat reagoida asiaan, mutta esityksestä ilmenevin perustein (s.171) tästä on luovuttu.

Työllisyys- ja työelämävaikutusten osalta esityksessä on arvioitu, että muutoksilla ei olisi vaikutuksia työelämään s 165, että ” [E]sityksellä ei ole vaikutusta eri työntekijäryhmien asemaan työmarkkinoilla, työturvallisuuteen tai työhyvinvointiin, työpaikkatason koulutukseen eikä järjestäytyneiden ja järjestäytymättömien työnantajien asemaan.” Sen sijaan sivulla 159 todetaan vaikutuksista julkiseen talouteen, että ” [K]otipaikan siirtomahdollisuus voi vaikuttaa osaltaan siihen, miten kotipaikan perusteella määräytyvää lainsäädäntöä kehitetään esimerkiksi yhtiö-, vero- ja työoikeuden alalla kansallisesti.” Tämän selostetaan johtuvan siitä, että sääntelytaakka voi olla jossakin jäsenvaltiossa suurempi kuin jossakin toisessa. Kun aiemmin on kuvattu, että tähänastisten havaintojen pohjalta ei ole havaittavissa, että yritysten siirrot suuntautuisivat maihin, joiden

työlainsäädäntö on vähemmän suojaavaa, edellä mainittu kotipaikan siirtomahdollisuutta koskeva arvio ei välttämättä ole työoikeuden osalta linjassa työelämävaikutuksia koskevan tekstin kanssa.

Sulautuminen ja jakautuminen

3) (OYLE 16:1 ja 2 §) Mietinnössä ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan absorptiosulautumisessa sulautuvan yhtiön osakkeenomistajat voivat suostumuksellaan luopua oikeudestaan saada sulautumisvastiketta, sekä osittain siihen liittyen sisaryhtiösulautumisen määritelmä.

-

Perustelut

-

4) (OYLE 16:3 ja 17:3 §) Mietinnössä ehdotetaan mainittavaksi sulautumis- ja jakautumissuunnitelmaa koskevissa säännöksissä eräitä uusia asioita.

-

Perustelut

-

5) (OYLE 16:4 ja 17:4 §) Mietinnössä ehdotetaan mainittavaksi tilintarkastajan lausuntoa koskevassa säännöksessä osakkeiden vaihtosuhde.

-

Perustelut

-

6) (OYLE 16:6 §) Mietinnössä ehdotetaan, että tytär- tai sisaryhtiösulautumisessa kuulutusta koskevan hakemuksen voi tehdä myös vastaanottava yhtiö.

-

Perustelut

-

7) (OYLE 16:6 ja 17:6 §) Mietinnössä ehdotetaan, että kuulutuksen antamista on haettava kuukauden kuluessa sulautumis- tai jakautumissuunnitelman rekisteröimisestä taikka sulautuminen tai jakautuminen raukeaa.

-

Perustelut

-

8) OYLE (16:11 ja 17:11 §) Mietinnössä ehdotetaan mainittavaksi asiakirjojen nähtävänä pitämistä koskevassa säännöksessä muun ohella tilinpäätös ja toimintakertomus.

-

Perustelut

-

9) (OYLE 16:13 ja 17:13 §) Mietinnössä ehdotetaan mainittavaksi, että sulautuvan tai jakautuvan yhtiön tulee ilmoittaa osakkeenomistajille sekä optio-oikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien haltijoille sähköinen osoite lunastusvaatimuksen sähköistä vastaanottamista varten.

-

Perustelut

-

10) (OYLE 16:13 ja 17:13 §) Mietinnössä ehdotetaan voimassa olevan käytännön mukaisesti säädettäväksi, että osakkeenomistajien tai optio-oikeuksien tai muiden erityisten oikeuksien haltijoiden vireille panemat sulautumista koskevat lunastusasiat on käsiteltävä samassa menettelyssä, jos ne johtuvat olennaisesti samasta perusteesta.

-

Perustelut

-

11) (OYLE 16:14 ja 17:14 §) Mietinnössä ehdotetaan mainittavaksi, että sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden tekemään sulautumisen täytäntöönpanoilmoitukseen tai jakautuvan yhtiön tekemään täytäntöönpanoilmoitukseen on liitettävä muun ohella tiedot sulautumis- tai jakautumissuunnitelmasta.

-

Perustelut

-

12) (OYLE 16:16 ja 17:16 §) Mietinnössä ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan velkoja voi vaatia suoritusta sulautumista tai jakautumista varten annetusta vakuudesta aikaisintaan, kun sulautuminen tai jakautuminen on tullut voimaan.

-

Perustelut

-

13) (OYLE 16:22 ja 17:21 §) Mietinnössä ehdotetaan mainittavaksi rajat ylittävää sulautumis- tai jakautumissuunnitelmaa koskevissa säännöksissä eräitä uusia asioita.

-

Perustelut

-

14) (OYLE 16:22 a ja 24 § sekä 17:21 a ja 23 §) Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi huomautusten tekemistä koskevan ilmoituksen laatimisesta, nähtävänä pitämisestä ja toimittamisesta sitä pyytävälle, sekä rekisteröimisestä.

-

Perustelut

-

15) (OYLE 16:22 b—22 d ja 24 § sekä 17:21 b—21 d ja 23 §) Mietinnössä ehdotetaan aikaisempaa tarkemmin säädettäväksi rajat ylittävässä sulautumisessa tai jakautumisessa hallituksen selvityksen laatimisesta, laatimatta jättämisen tilanteista, nähtävänä pitämisestä ja toimittamisesta siihen oikeutetulle, sekä rekisteröimisestä.

-

Perustelut

-

16) (OYLE 16:23 ja 17:22 §) Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi rajat ylittävässä sulautumisessa tai jakautumisessa hallituksen selvitystä koskevasta tilintarkastajan tai muun riippumattoman asiantuntijan lausunnosta.

-

Perustelut

-

17) (OYLE 16:24 ja 17:23 §) Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta ilmoittaa velkojille annettavassa kuulutuksessa, onko sulautuvan yhtiön tai jakautuvan yhtiön osakkeenomistaja vaatinut ylimääräistä rahavastiketta, sekä tarvittaessa tällaisten vaatimusten yhteismäärä.

-

Perustelut

-

18) (OYLE 16:24 a ja 17:23 a §) Mietinnössä ehdotetaan säännöksiä rajat ylittävän sulautuvan tai jakautuvan yhtiön osakkeenomistajan oikeudesta vaatia ylimääräistä rahavastiketta, kun tietyt ehdot täyttyvät.

-

Perustelut

-

19) (OYLE 16:26 ja 17:25 §) Mietinnössä ehdotetaan mainittavaksi rajat ylittävää sulautumista tai jakautumista koskevan täytäntöönpanohakemuksen osalta eräitä uusia liitettäviä asiakirjoja ja eräitä uusia menettelyitä.

-

Perustelut

-

20) (OYLE 16:26 a ja 17:25 a §) Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi rekisteriviranomaisen velvollisuudesta tutkia ennen rajat ylittävää sulautumista tai jakautumista koskevan todistuksen antamista, että suomalainen sulautuva yhtiö tai jakautuva yhtiö on suorittanut kaikki sulautumisen tai jakautumisen edellytyksenä olevat toimenpiteet ja täyttänyt laissa säädetyt muodollisuudet, kuten rahamääräisten tai muiden kuin rahamääräisten velvoitteiden suorittaminen tai varmistaminen julkishallinnolle tai toimialakohtaisten erityisvaatimusten noudattaminen (lainmukaisuuden tutkinta).

-

Perustelut

-

21) (OYLE 16:26 a ja 17:25 a §) Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi rekisteriviranomaisen, tai tämän pyynnöstä muun toimialallaan toimivaltaisen viranomaisen, velvollisuudesta tutkia perustellusta syystä, ettei rajat ylittävää sulautumista tai jakautumista toteuteta väärinkäyttö- tai petostarkoituksessa, jonka seurauksena tai tarkoituksena on Euroopan unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön välttäminen tai kiertäminen, taikka muuten rikollisessa tarkoituksessa (väärinkäyttö- tai petostarkoituksen tutkinta). Jos arvioidaan, että rajat ylittävä sulautuminen tai jakautuminen toteutetaan väärinkäyttö- tai petostarkoituksessa, rekisteriviranomainen voi keskeyttää täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen käsittelyn oma-aloitteisesti tai muun toimialallaan toimivaltaisen viranomaisen vaatimuksesta taikka rekisteriviranomainen voi päättää, että se ei anna rajat ylittävää sulautumista tai jakautumista edeltävää todistusta.

-

Perustelut

-

22) (OYLE 16:26 b ja 17:25 b §) Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi ennakkollisen valvonnan määräajoista.

-

Perustelut

-

23) (OYLE 16:26 c ja 26 e sekä 17:25 c ja 25 e §) Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi ennakkollisen valvonnan yhteydessä rekisteriviranomaisen oikeudesta saada tietoja viranomaisilta ja muilta.

-

Perustelut

-

24) (OYLE 16:26 d ja 17:25 d §) Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi ennakollisen valvonnan yhteydessä rekisteriviranomaisen oikeudesta käyttää apuna tilintarkastajaa tai muuta ulkopuolista riippumatonta asiantuntijaa.

-

Perustelut

-

25) (OYLE 16:27 a ja 17:26 a §) Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi, että rajat ylittävää sulautumista tai jakautumista koskevaa päätöstä ei voida moittia tai vaatia sen mitätöimistä ainoastaan sillä perusteella, että sulautumis- tai jakautumisvastiketta kuten osakkeiden lukumäärää tai vaihtosuhdetta tai lunastamiseen käytettyä rahavastiketta ei ole määritetty asianmukaisesti sulautumis- tai jakautumissuunnitelmassa tai niistä annetut tiedot eivät ole täyttäneet säädetyjä vaatimuksia.

-

Perustelut

-

26) (OYLE 17:1 ja 2 §) Mietinnössä ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat voivat suostumuksellaan luopua oikeudestaan saada jakautumisvastiketta, sekä osittain siihen liittyen yhtiöittämillä toteutettavan jakautumisen määritelmä.

-

Perustelut

-

27) (OYLE 17:26 §) Mietinnössä ehdotetaan, että jakautumisen voimaantuloajankohta määräytyy jakautuvan yhtiön kotipaikassa sovellettavan lainsäädännön mukaan, eli suomalaisen jakautuvan yhtiön tapauksessa jakautumisen täytäntöönpanon rekisteröintihetkellä.

-

Perustelut

-

Kotipaikan siirto

28) Lausuntonne kotipaikan siirtoa koskevista ehdotuksista (OYLE 17 a luku).

-

Muut lait ja kommentit

29) Lausuntonne vakuutus- ja työeläkevakuutusyhtiöitä koskevista ehdotuksista (2. ja 3. lakiehdotus).

-

30) Lausuntonne muista Harmaan talouden selvitysyksikköä koskevista ehdotuksista (4. lakiehdotus).

-

31) Muut kommentit.

-

Neimala Antti
Työ- ja elinkeinoministeriö

Heinonen Liisa
Työ- ja elinkeinoministeriö